

ULUSLARARASI İLİŞKİLER

Akademik Dergi

Cilt 5, Sayı 18, Yaz 2008

INTERNATIONAL RELATIONS

Academic Journal

Volume 5, Number 18, Summer 2008



ULUSLARARASI İLİŞKİLER hakemli bir dergidir.
INTERNATIONAL RELATIONS is a refereed journal

ULUSLARARASI İLİŞKİLER, aşağıdaki veri tabanlarınca taranmaktadır:
INTERNATIONAL RELATIONS is currently noted in;

*Social Sciences Citation Index(SSCI),
Social Scisearch, Journal Citation Reports, Social Sciences Edition,
International Bibliography of the Social Sciences (IBSS)
International Political Science Abstracts (IPSA),
PAIS International,
Worldwide Political Science Abstracts,
International Bibliography of Book Reviews of Scholarly Literature in the Humanities and
Social Sciences (IBR), International Bibliography of Periodical Literature in the Humanities
and Social Sciences (IBZ),*

*EBSCO, Gale-Cengage,
Elsevier Bibliographic Databases (GEOBASE, Mosby Yearbooks, Scopus),*

*Historical Abstracts, Historical Research Index, Sociological Abstracts, Index Islamicus,
Women's Studies International, Başkent Üniversitesi Hukuk Veri Tabanı (Law Database),
Energy Science and Technology Database, Gender Studies Database, Social Services Abstracts,
Linguistics and Language Behavior Abstracts, Kaiser Index to Black Resources, Left Index-A
CHOICE 2003 Outstanding Academic Title,*

*America: History and Life, South African Studies, Middle Eastern and Central Asian Studies,
European Sources Online, Latin American Studies, INFO-LATINOAMERICA,*

ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı (Social Sciences Data Base)

Dergiye yazı göndermek isteyenler için e-posta adresi: makale@uidergisi.com

Tanıtım/Değerlendirilmek üzere dergiye kitap göndermek isteyenler için posta adresi:

Prof.Dr. Mustafa Aydın
Uluslararası İlişkiler Dergisi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
Söğütözü Caddesi No:43, 06560 Söğütözü-ANKARA

Bireysel abonelik ücreti: 4 sayı için 50 YTL
Kurumsal abonelik ücreti: 4 sayı için 150 YTL
Abonelik hakkında bilgi için: abone@uidergisi.com

Abone formları derginin arkasındadır.
ULUSLARARASI İLİŞKİLER dergisinde belirtilen görüşler sadece yazarını bağlar.

NOBEL YAYIN DAĞITIM LTD ŞTİ
İvedik Organize San. Ağaç İşleri Sitesi
521 Sok. No:22-24 OSTİM-ANKARA
Tel: 0312 394 52 64

Baskı: Nobel Basımevi
Tel: 0312 394 52 64

ULUSLARARASI İLİŞKİLER

Cilt 5, Sayı 18, Yaz 2008

Özel Sayı: Güvenlik
Misafir Editörler: Hans Günter Brauch,
Mustafa Aydın ve Úrsula Oswald Spring

İÇİNDEKİLER

Misafir Editörlerden

<i>Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü</i> Hans Günter BRAUCH	1
<i>Latin Amerika'da Barış Üzerine Doğulu, Avrupalı ve Yerli Düşünce</i> Úrsula Oswald SPRING	49
<i>Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı</i> John BAYLIS	69
<i>Teori ve Pratikte Güvenliğin Bölgeselleşmesi</i> Björn HETTNE	87
<i>Askeri Güvenliğin Değişen Gündemi</i> Barry BUZAN	107
<i>Ekonomik Güvenlik</i> Czesław MESJASZ	125
<i>Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi</i> Ole WÆVER	151
<i>Güvenlik ve Çevre Bağlantılarına Yeniden Bakmak</i> Simon DALBY	179
<i>İslam Örneğinde Küreselleşen Dünyada Kimliğe Dayalı Güvenlik Tehditleri</i> Mustafa AYDIN - Sinem AÇIKMEŞE	197

ULUSLARARASI İLİŞKİLER

Vol. 5, No. 18, Summer 2008

Special Issue: Security
Guest Editors: Hans Günter Brauch,
Mustafa Aydın and Úrsula Oswald Spring

CONTENTS

Editorial

<i>Reconceptualizing Security: Conceptual Quartet of Peace, Security, Development and Environment</i> Hans Günter BRAUCH	1
<i>Oriental, European, and Indigenous Thinking on Peace in Latin America</i> Úrsula Oswald SPRING	49
<i>The Concept of Security in International Relations</i> John BAYLIS	69
<i>Security Regionalism in Theory and Practice</i> Björn HETTNE	87
<i>The Changing Agenda of Military Security</i> Barry BUZAN	107
<i>Economic Security</i> Czesław MESJASZ	125
<i>The Changing Agenda of Societal Security</i> Ole WÆVER	151
<i>Security and Environment Linkages Revisited</i> Simon DALBY	179
<i>Identity-Based Security Threats in a Globalized World: Focus on Islam</i> Mustafa AYDIN - Sinem AÇIKMEŞE	197

Misafir Editörlerden

Değerli Okurlarımız,

Uluslararası İlişkiler Dergisinin elinizde tuttuğunuz 18. sayısında çeşitli boyutlarıyla “Güvenlik” kavramını işliyoruz. Bu kavram, her ne kadar disiplinin üzerinde dikkatle durulması gereken değişmez araştırma alanlarından biri olsa da, zamanla içeriğinde, algılanmasında ve değerlendirilmesinde değişimler söz konusu olmuştur. Bilindiği üzere, güvenlik kavramının analiz çerçevesini oluşturan “Güvenlik Çalışmaları”, 1940’larda Uluslararası İlişkiler’in alt-disiplini olarak realist akımın gölgesinde doğmuştu. 1970’lerden itibaren alternatif görüş ve yaklaşımların benimsenmesiyle “Güvenlik Çalışmaları” ile bu alanın ana kavramı olan “güvenlik”, devlet-merkezli ve askeri sorunlara odaklı niteliğinden sıyrılmaya başlamıştır. Bugün geline nokta da ise, özellikle Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte, uluslararası yazında açlık, kadın sorunları, çevre, ekonomik istikrarsızlıklar ve hatta salgın hastalıkları kapsayan geniş bir güvenlik gündemi tartışılmakta; devlet ötesinde bireyden uluslararası sisteme kadar pek çok aktörün güvenliği analiz edilmektedir.

Öte yandan, Güvenlik Çalışmaları dünyada giderek gelişir ve olgunlaşırken, Türkiye’de ne yazık ki yeterince ilgi çekmemiştir. Açıkta ki, Türkiye gibi “güvenlik” kavramının hemen her şeyin üzerinde tutulduğu ve güvenlik-merkezli siyasi, sosyal ve ekonomik yapılanmanın oluşturulduğu bir ülke için bu durum kolay anlaşılır değildir. Bunun belki de en önemli nedeni Türkiye’de güvenlik sektörünün uzun yıllar sadece askeri kurumların kontrolünde olması ve güvenlik çalışmalarının “devlet” işi olduğunun düşünülmesidir. Yakın dönemlere kadar, “güvenlik” denilince sadece devletten devlete yönelen askeri tehditleri anlayan Türk akademik dünyası da bu durumu yadırgamamış, hatta Güvenlik Çalışmalarını çatışma/savaş tarihi ve askeri çatışmalarda uygulanacak taktiklerin çalışılması olarak algılamakta bir sakınca görmemiştir. Böyle olunca da Güvenlik Çalışmaları alanı Türkiye’de kısır ve güdük kalmış; 1970’lerden beri dünyada değişmekte ve gelişmekte olan bu alanın içeriğine uyum sağlayamamıştır. Buna karşılık, özellikle Soğuk Savaş sonrasında tehditler, tehdit edenler, edilenler ve tehditlere verilecek karşılıklarda yaşanan kavramsal dönüşüm, Türkiye’de de yoğun bir ilgiyle karşılanmış; fakat ilgili yazın henüz tam olarak Türkçeye aktarılamamıştır. Bu çerçevede elinizdeki Güvenlik Özel Sayısı, kavramı çeşitli boyutlarıyla ele alarak, farklı bakış açılarından güvenlik terminolojisini Türkçeye yerleştirmeyi hedeflemektedir.

Bu sayının makaleleri temel itibariyle Hans Günter Brauch, Ürsula Oswald Spring, Czesław Mesjasz, John Grin, Pál Dunay, Navnita Chadha Behera, Béchir Chourou, Patricia Kameri-Mbote ve P. H. Liotta’dan oluşan bir ekip tarafından

hazırlanan *Globalization and Environmental Challenges: Reconceptualizing Security in the 21st Century* başlıklı çalışmadan derlendi. Springer-Verlag tarafından (Berlin, Heidelberg, New York) yayınlanan *Hexagon Series on Human and Environmental Security and Peace* ana başlıklı serinin 2008’de basılan üçüncü cildi olan kitabın, 10 alt bölüm ve 75 makalesiyle birlikte, Güvenlik Çalışmaları alanının en kapsamlı ve yeni çalışması olduğu iddia edilebilir. Dergi’de yer alan makaleler bir bütün teşkil etmeleri ve Türkiye’deki güvenlik ve uluslararası ilişkiler çalışmalarına katkı sağlamaları amacıyla Hans Günter Brauch, Mustafa Aydın ve Ürsula Oswald Spring tarafından seçildiler. Bazı makaleler yazarlarının gözden geçirilerek yeniden düzenlendiler ya da dergi formatına uyması için kısaltıldılar. Ayrıca Hans Günter Brauch tamamıyla bu sayı için yeni bir makale kaleme aldı. Sonrasında ise sancılı ve uzun bir çeviri sürecini takiben baskı aşamasına gelindi. Orijinal makalelerde yer almayan özet, *abstract*, anahtar kelimeler ve *keywords* sonradan eklendi. Ayrıca makaleler Dergi’nin yayın kurallarına uygun dipnot sistemine uyarlandı. Bu da Derginin hacminin bu sayıya özgü olmak üzere alışılğıgelenden daha büyük olmasına neden oldu. Bu nedenle, elinizdeki sayıyı daha da hacimli kılmamak adına, önceki sayılardan farklı olarak makalelere kaynakça ve İngilizce özet eklenmedi.

Bu şekilde ilginize hazırlanan Özel Sayı, Brauch tarafından kaleme alınan ve sayının temel çerçevesini çizen çalışmayla başlıyor. Bu çalışmada, güvenlik kavramının analizi yapılmakta ve çeşitli güvenlik teorileri ile tarih, sosyal bilimler, felsefe ve uluslararası hukuk disiplinlerinde güvenliğin nasıl tanımlandığı açıklanmaktadır. Brauch, güvenliğin “kalkınma”, “çevre” ve “barış” kavramları ile birlikte ele alınması gerektiğine değinmekte, bu kavramsal dörtlünün 21. yüzyılın ilk döneminde güvenlik analizi için taşıdığı önemi tartışmaktadır. Brauch’un bu iddiası, Spring’in barış kavramını ele aldığı makalesi ile destekleniyor. Bu bağlamda, Spring güvenlikten ayrı, fakat yakın ilişkili bir kavram olan barışın dünyanın farklı coğrafyalarında nasıl algılandığını ortaya koyuyor. Güvenliğe dair diğer kavramsal bir çalışmada da realizm kaynaklı geleneksel anlayışın sorgulanma süreci inceleniyor. Baylis imzalı bu makalede alternatif güvenlik yaklaşımlarına değinilmekte ve mevcut durumda tüm direnmelere karşın geleneksel realist tutumun baskın niteliğini koruduğu vurgulanmaktadır. Bu üç makalede alternatif akım ve kavramlar çerçevesinde ele alınan güvenlik anlayışındaki analiz düzeyi sorunsalını ayrı bir çalışmada değerlendiren Hettne ise özellikle Soğuk Savaş sonrasında küreselleşme eğilimlerine rağmen güvenliğin bölgesel düzeyde incelenmesi gereken bir olgu olduğunu belirterek, bu doğrultuda bölge ve bölgeselleşme kavramları ile güvenlik arasındaki ilişkiyi ele almıştır.

Özel Sayı, genel nitelikteki bu kavramsal çalışmalara ek olarak, geleneksel değişen güvenlik gündemi ile ilgili makalelere de yer veriyor. Güvenlik Çalışmalarının öncü isimlerinden Barry Buzan’ın makalesinin konusu askeri güvenlik ve

geçirdiği değişimler. Bu makalede 1945'te sona eren Avrupa büyük güç dönemi, Soğuk Savaş, Soğuk Savaş sonrası ile 11 Eylül 2001 sonrası dönemler olmak üzere, dört farklı zaman diliminde askeri güvenliğin nasıl algılandığı Buzan'ın da bir parçası olduğu "güvenlikleştirme" ekolü perspektifinden ele alınıyor. Yeni güvenlik anlayışının alanları olarak son dönemlerde artan düzeyde önem kazanan ekonomik, toplumsal ve çevre güvenliği konuları da sırasıyla Czeslaw Mesjasz, Ole Wæver ve Simon Dalby'nin çalışmalarınca değerlendirilmekte. Bu çerçevede, Mesjasz çağdaş ekonomi kuramı ve güvenlik söylemindeki sistem yaklaşımları arasındaki ilişkinin, Wæver güvenlikleştirme teorisinin çizdiği çerçevede kimlik anlamında "biz"i ilgilendiren toplumsal güvenlik sorunsalı ve toplumsal cinsiyet ile din kavramları ile bağlantısının, Dalby de çevre güvenliğinin kalkınma, birey güvenliği ve kaynak savaşları gibi konularla temasının altını çizmektedir. Son olarak, özellikle 11 Eylül olayları ile birlikte İslamın bir güvenlik tehdidi olarak dillendirilmesi sonucunda, dinsel kimliklerin güvenliğin hangi boyutu itibarıyla bir tehdit olarak anılıp anılamayacağı ise küreselleşme ve kimlik bağlamında Aydın ve Açıkmeşe'nin ortak çalışmasında analiz edilmektedir.

Dergide yer alan her bir makale, daha önce *Globalization and Environmental Challenges* kitabı için hazırlandıklarında 9 eş-editörün yanı sıra en az 3 bağımsız hakemin de onayında geçmişlerdi. Bu sayı için yeniden derlendiklerinde tekrardan 3 eş-editörün değerlendirmesine sunuldu. Bu zorlu ve uzun sürece fazlaca tepki göstermeden katkılarını sunan yazarlara şükran borçluyuz. Ayrıca, eğer *Springer Science and Business Media*'nın bir parçası olan *Springer-Verlag* (Berlin, Heidelberg, New York) makalelerin Türkçe yayın hakları için gerekli izinleri vermeseydi, elinizdeki Özel Sayı hazırlanamazdı. Bu konuda gösterdikleri iyi niyet ve yardımlar için kendilerine müteşekkirimiz. Elbette, henüz yerleşik terminolojinin olmadığı bir alanda, bazen iyice çetrefilleşen çerçevelerde derinlemesine analizlerle kaleme alınmış makalelerin tercüme edilmesi de başlı başına bir zorluktu. Bu konuda bize yardımcı olan ve çok iyi iş çıkartan Zeynep Arkan, Emre Gürbüz, Burcu Yavuz, Evren Çelik Wiltse, Yelda Demirağ ve Birgül Demirtaş Coşkun'a teşekkür ederiz.

Umarız sonuçta ortaya çıkarttığımız bu Özel Sayı Türkiye'de Güvenlik Çalışmaları alanında çalışanlara ve konuya ilgi duyanlara yararlı olur.

İyi okumalar dileklerimizle.

Hans Günter Brauch, Free University of Berlin, UNU-EHS and AFES-PRESS
Mustafa Aydın, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

Úrsula Oswald Spring, Regional Centre of Multidisciplinary Research,
National University of Mexico